

Generalna Direkcija Voda (Odsek za hidrografiju): **Izveštaj o vodostajima glavnih reka Kraljevine S. H. S. u toku 1919—1924 god.** Beograd, 1925. Стр. IX + 48; велика 4°, цена? Прилози су: 5 листова графикана водостаја и карта главних река краљевине, 1:3000.000.

Ова публикација има у главне оне исте податке о водостајима наших најглавнијих река у периоду од 1919.—1924., који су и како су они објављени већ у *Izveštaju o vodenim talozima*... за 1923. god., о чему је већ било говора у горњем реферату. И *Предговор* (III—IV) и *Увод* (V—VII) овога *Izveštaja* од истих су писаца и готово имају исти материјал и распоред његов као и у горњој књизи, те их није потребно и овде излагати.

Главни материјал о овим водостајима (не изгледа да је овај израз добро нађен) обухватио је две таблице. У првој су водомерне станице (IX), а у другој свакодневна опажања водостаја на тим станицама (1—48).

Противно поменутом *Izveštaju o vodenim talozima*, који је обухватио целу нашу државну област, ови подаци односе се само на сливове црноморски и егејски, и то 25 станица првога, а само 1 другога слива. Из црноморскога слива узети су подаци са 8 станица на Дунаву, 5 на Сави, по 3 на Драви и Тиси, и по 1 на Купи, Уни, Врбасу, Босни, Дрини, В. Морави и Вардару.

Таблица А. у *Уводу* има податке о минималним и максималним водостајима ових река 1921. и 1924., које године у овоме погледу случајно стоје врло близу водостајима свих тих река за ових 6 година. Из тога прегледа види се даље да је најнижи водостај на Дунаву до Тисина ушћа био у децембру 1921., а највиши 18. маја 1924. и та се разлика кретала од 6.5 до 7 м. Ниже ушћа Тисе Дунав је имао свој минимум крајем октобра и почетком новембра 1921., а максимум 15.—16. априла 1924., при чему је ова разлика варирала 7.2—7.8 м. Види се из водостаја Саве и Тисе да су њихови минимуми и максимуми утицали на иста стања воде у дунавском кориту. Дравино пак стање није се подударало са оним у Дунаву у исто време.

На графиконима, иначе особито интересантним за наше хидрографске студије, добила је свака од ових река и у свакој својој станици водомерној разнобојне линије (њих је 6), којима је представљено средње стање воде за поједине године, а седма је, црна и дебела, општи средњи водостај за цео тај временски период, 1919.—1924.

Карта главних река... 1:3000.000, на крају овога *Izveštaja*, израђена у две боје: плава и црна, у ствари је наша прегледна хидрографска карта. На њој су означени водомери и извучене нарочитим линијама границе појединих сливова: морских, Дунава, река I реда, II реда, засебних сливова и сливова области Карста. Нејасно ми је само зашто је онај део Црне Горе издвојен у засебан слив.

Е. Ј. Цветић

Зборник радова посвећен Јовану Цвијићу поводом тридесетпетогодишњице научног рада од пријатеља и сарадника. — *Recueil de travaux offert à M. Jovan Cvijic par ses amis et collaborateurs à l'occasion de ses trente-cinq ans de travail scientifique.* — Београд, 1924. Државна Штампарија Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Стр. XV + 646. Добија се код свих београдских књижара.

Пријатељи и сарадници Цвијићеви приредили су свечани зборник радова поводом Цвијићевог научног јубилеја, који је прослављен при-

ликом тридесет и пет година његова професорског рада на београдском Универзитету и шездесетогодишњице живота. Позвани су неки од пријатеља и поштовалаца Цвијићевих из иностранства и из осталих центара јужнословенске културе, да учествују у овоме послу. Резултат свега јесте обилна свеска велике четвртине, врло лепо опремљена, са 36 студија од разних аутора. 22 чланка представљају радови странаца и Јужних Словена ван Цвијићеве школе, оштампани на неком од међународних језика, а 14 радова дали су Цвијићеви сарадници на српском језику, ћирилицом, уз које је делимично додат резиме на француском.

Редактори дела су Павле Поповић, ректор Университета у Београду, Павле Вујевић, за Географско Друштво, и Боривоје Ж. Милојевић за Географски Институт Университета. Њихов рад заслужује свако признање, јер Цвијићев свечани зборник спада заиста међу најугледније зборнике те врсте, и биће не само украс стручних библиотека, већ уједно и збирка драгоценог материјала за раднике у најразноврснијим гранама Географије.

Од објављених радова, 4 се баве општим проблемима, 9 имају директне везе са Геоморфологијом, критикујући или допуњујући досадашња знања према студијама на терену, 18 радова баве се проблемима југоисточне Европе, нарочито јужнословенском земљом и народом. Згодније се могу прегледати поједини радови ако се класификују по научним питањима која третирају, него кад би се узели према азбучном реду, или према реду којим су штампани. Јер су радови штампани по реду, како су долазили у руке издавача.

На првоме месту, ширином и значајем теме, стоји обиман прилог апостола генетске Физиографије, Вилиама Мориса-Девиса „The explanatory description of land forms“. То је диван и драгоцен рад, који садржи резултате познатих Девисових метода описивања облика земљине површине с обзиром на њихов постанак и развој. L. Gallois даје веома занимљив прилог „La ligne de partage des eaux et le tracé des frontières“, указујући на тешкоће које се јављају при разграничењу појединих држава, ако развођа нису јасно и сигурно установљена. Robert Sieger износи занимљиви проблем саобраћајне Географије „Selbständige Kleinverkehrensnetze“. Мирко Косић својим чланком „Идеја прогреса у савременој социологији“ решава врло занимљиво питање у односу на ослобођење јужно-словенскога народа.

Веома значајне прилоге за морфологију морских обала дали су Douglas Johnson и Olinto Marinelli. Први својом студијом The embayed coasts of New England and Akadia“ објашњава проблеме фјордова, а други допуњује науку о речним делтама карактеристичним италијанским примерима. („Considerazioni sui delta dei fiumi italiani“).

Карским феноменом бави се врло важна студија Албрехта Пенка „Das unterirdische Karstphänomen“, затим даје значајне примедбе рад Петра С. Јовановића „Загаћени Карст“. Осим тога ту су радови Лудомира Савицког „A Karst in Siam“, и референтов „Limestone physiography in Australia“.

Глацијацијом у ширем смислу баве се неколики радови. Значајан чланак о снежној линији у горњем Инду дао је Giotto Dainelli („Il limite delle nevi nel bacino superiore dell' Indo-Caracorum e Himàlaia occidentale). E. de Martonne је објавио „Quelques données nouvelles sur la jeunesse du relief préglaciaire dans les Alpes“. Eugen Romer приложио је „Quelques idées sur le phénomène du surcreusement dans les Mts. Tatra“.

Оба последња аутора, на основу својих вишегодишњих студија на терену, противни су Пенковим схватањима о глечерској ерозији и њеним резултатима.

Jules Sion, професор Университета у Монтпелије-у, дао је врло прегледну и оригиналну студију о насељима у Кини, „L'habitation en Chine“. Врло важан је чланак В. Ласкарева „Sur les équivalents du sarmatien supérieur en Serbie“, који је заснован на палеонтолошком материјалу. За историју развића јадранскога басена дао је значајан рад G. Ricchieri „Il cañon del medio Adda in relazione col movimenti tettonici della valle Padana e dei mari Adriatico e Ligure“.

С. Purkiné објавио је „Base géologique de la morphologie de la partie occidentale des Brdy en Bohême“ (Trémošenské pohoží), a Stanislaw Lenczewicz „Zmiany hydrograficzne pomiędzy dozzeczem Skrwy i Działdówki“. Оба ова рада су из словенских земаља изван Балкана. Raoul Blanchard износи услове железничке мреже у француским Алпима.

Ширим проблемима Балканскога Полуострва и јужнословенскога народа бави се неколико радова ужега круга Цвијићевих сарадника. Карактер монографије има дивна студија Павла Вујевића „Клима Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца“, и рад Н. Кошанина „Геолошки и географски елементи у развићу флоре Јужне Србије.“ Високо ценим рад Јована Ердџановића „Неколико етничких проблема код Јужних Словена“ јер се њим баца нова светлост на врло важна питања балканске етнологије. Палеоетнолошког карактера је студија Нике Жупанића „Срби Плинија и Птоломеја. Питање прве појаве Срба на светској позорници са историјског, географског и етнолошког становишта“. У њој се писац враћа на „алародске“ Србе и Zige (Чехе), који се најраније спомињу у кубанској области. Врло је вредна и инструктивна студија Николе Радојчића „Однос између географије и српске историографије“. Писац говори о развоју географских знања код српских историчара. Светозар Томић у своме чланку „Грађење воде“ говори о примитивном начину стварања резервоара за воду, нарочито у јужнословенском карсту.

Постоји још група радова, који се баве испитивањима мањих области јужнословенских са разних гледишта. Тако је Norbert Krebs дао студију „Fragmente einer Landeskunde des innerkrainer Karstes“ — израђену физиографски по американској методи. Чланак Д. Горјановић-Крамбергера „Über jugendliche Dislokationen bei Bijenik nahe Sv. Duh bei Zagreb und in Čučevlje im Zagreb-Gebirge“ говори о тектоници поменуће области. Из тектонике је и рад Ferdo Koch-a „Geotektonische Beobachtungen im alpino-dinarischen Grenzgebiete“. Friedrich Katzer у своме раду Tektonik und Oberflächen beschaffenheit des Mittelbosnischen Schiefergebirges, бави се тектоником и пластиком средњобосанских шкриљастих планина. Чисто је морфолошког карактера рад Karla Oestereich-a „Beobachtungen über Rumpfflächen und Erosionsstudien im Iskergebiet“, као и рад Боривоја Ж. Милојевића „Геоморфолошка проматрања о долини Цетине“. Малу етнографску студију даје С. Тројановић у своме раду „Сретечка жупа и њена изумрла ношња“. На историјску топографију односи се рад М. Грујића „Топографија хилендарских метохија у солунској и струмској области од XII. до XIV. века“. Бор. М. Дробњаковић у своме чланку „Постанак насеља и порекло становника у Смедеревском Подунављу“ даје резултате метанастазичних кретања у овој занимљивој области. Интересантне појаве јужнословенских миграција изnose Алекса Ивић у своме прилогу „Српски

досељеници у Славонији око средине XVI. века“ и Радоје Ускоковић: „Исељени Никшићи“.

По разноврсности и научној вредности, ово је дело у пуној мери достојно за прославу Јована Цвијића, чији је рад пружио дубоко корене на балканском тлу, а исто тако и у јужнословенској души.

(Из *Sbornik Československé Společnosti Zeměpisné*, R. 1925. sv. XXXI, s. 3—4.
превео Др. Мил. Драгић).

Др. Ј. В. Данеш.

Jaques Bourcart: Les confins albanais administrés par la France (1916—1920). Contribution à la Géographie et à la Géologie de l'Albanie moyenne. (Revue de Géographie. T. X. fasc. 1. Paris. Delagrave, 1922).

Буркар је за време Светског Рата као обвезник Топографског Одељења Источне Војске проучио геолошки и географски онај део Арбаније, који је био под француском администрацијом. А то је област која се простире: према југу до линије која спаја северне падине Пинда са Костурским Језером; према северу до линије која везује северни део Охридског Језера преко Ресна са Кукуречанима на северу од Битоља; према западу до планина Томара, Силовеса и Полизета и према истоку до линије Битољ—Костур. Поред тога местимице говори и о целој Арбанији. Њу дели на: *Северну* (Проклетије, Цукали и Миридити), *Средњу* (приморски планински венац од Скадра до Елбасана, висока планинска област на истоку до Дрима и област око Охрида и Горице-Корче) и *Јужну* (обалски део са планинским комплексом Томара и Мусакије, као и серијом набраних венаца који се пружају до Епира).

Буркар прво детаљно описује геолошке терене, од којих је састављена област француске администрације и њих је представио на приложеној геолошкој карти. Овде су од интереса ови закључци. Зелене стене (серпентини) више мање су везане за кретацејске терене и по њему оне припадају креди. Даље да је тешко детаљније одвојити доње еоценске слојеве од кретацејских. Терцијер нарочито детаљно описује. Палеоген је представљен кречњацима и фацијом флиша, који су се таложили у плитком мору које је покривало Арбанију и Епир. На основу фосила могао је ове слојеве доста детаљно да рашчлани. Ови су терени по фауни слични са италијанским и на основу тога Буркар закључује да је и у ово време постојало Јадранско Море. Флишна фација се продужује скоро кроз цео миоцен. У целој Арбанији све до сармата терцијерни слојеви су искључиво марински. Тек сармат почиње да се дели; и то у западним деловима Арбаније је и даље марински, а јужно од горичке равнице је бочатни. Понтијски слојеви су искључиво слатководни. Слатководни неоген у опште није прелазео преко данашње високе планинске области у западни део Арбаније, јер је у елбасанском и мађском басену лагунарног типа. Кватернерни слојеви су такође заступљени. Буркар је нашао глацијалне трагове на овим планинама: Смолика, Грамос, Острвица, Томор, Лења, М. Полизит, М. Шибеникут (М. Куч). Постојале су две глацијације: по њему је старија јача и за њу каже да је „могуће плиоценска“ (104) (?).

Даље говори о тектоници целе Арбаније. За северну усваја познату Нопчину хипотезу о шаријашкој грађи.

У источном делу средње Арбаније, Буркар на основу неких својих оскудних проматрања такође утврђује шаријаже. Тако је у планини Лењи запазио, да рудистички кречњаци ненормално належу преко флиша,